

m.remissvar@regeringskansliet.se

Dnr M2020/01926

Yttrande över Skogsutredningen- Stärkt äganderätt flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73)

Sammanfattning

Regionerna har uppdraget som regionalt utvecklingsansvarig. Uppdraget finns reglerat i förordningen om regionalt tillväxtarbete och i en lag om regionalt utvecklingsansvar. Region Norrbotten har till följd av uppdraget identifierat frågor där regionen saknar fullbeslutande makt men vars hanterade är avgörande för Norrbottens tillväxt och investeringar i länet - Fortsatt hållbart skogsbruk för tillväxt och klimatet är en sådan fråga. Region Norrbotten har delat upp yttrandet i fyra områden stärkt ägande rätt, växande bioekonomi, minska krångel och biologisk mångfald.

Region Norrbotten anser att:

Biologisk mångfald

- Stora arealer skyddad skog kräver att naturvårdande skötsel prioriteras
- Avsättningar av skyddad natur bör, i ett internationellt sammanhang, redovisas enligt gemensamma regler
- Saklig kunskap bör utgöra underlag för hur politiken ska prioritera naturvärden i skogen

Stärkt äganderätt

- Skog med höga naturvärden är en tillgång
- Ersättning till all fjällskog med höga naturvärden är självklar
- Omfattningen av fortsatta naturvårdsavsättningar i fjällnära skog kräver tydliga politiska avvägningar

Växande bioekonomi

- Ett nationellt mål för ökad tillväxt är bra
- Nationell samordnare ska vara en resurs till regionala skogsprogrammen

Större tydlighet – mindre krångel

- Sammanvägd nyckelbiotopsregistrering ska tas bort
- Kunskapskrav på mindre skogsfastigheter är orealistiska
- Regionalt utvecklingsansvariga ska finnas med som samrådspart

Region Norrbottens synpunkter

Biologisk mångfald

Stora arealer skyddad skog kräver att naturvårdande skötsel prioriteras

Region Norrbotten håller med utredaren att det krävs en uppdelning för att hantera konfliktytorna mellan ett ökat behov av råvara och större areal på naturvårdsavsättningarna. Utredningen föreslår en modell där fokus bör vara på att öka tillväxt på produktiv skogsmark och förbättra naturvårdskvaliteten på befintliga redan avsatta naturvårdsytor. Region Norrbotten vill påtala att redan stora arealer skyddad skog är i behov av skötsel/brukande för att naturvärden inte ska förloras. Region Norrbotten anser att modellen som utredaren föreslår behöver säkerställa budgettilldelning för att genomföra underhållsplaner. Riksrevisionen skriver i sin rapport RIR2018:17 att naturvårdande skötsel under lång tid inte prioriterats och att det därmed finns en risk att de värden som skyddet avser värna inte kommer att bestå.

Avsättningar av skyddad natur bör, i ett internationellt sammanhang, redovisas enligt gemensamma regler

Utredningen menar att det på kort sikt i praktiken är omöjligt att förena Sveriges internationella åtaganden om biologisk mångfald med den växande cirkulära bioekonomi som behövs för att nå andra samhällsmål.

Region Norrbotten tycker att Riksdag och regering bör sätta ner foten för att öka rättssäkerheten för skogsägare och för att skapa ordning i hur Sverige ska se på sina internationella åtaganden för den biologiska mångfalden.

Saklig kunskap bör utgöra underlag för hur politiken ska prioritera naturvärden i skogen

Region Norrbotten delar utredarens uppfattning att det krävs kunskap för att kunna ta ställning till vilka åtgärder för bevarande av biologisk mångfald i skogen som är nödvändiga och hur omfattningen av dessa bör vara.

Utredaren föreslår att regeringen bör tillsätta ett vetenskapligt råd för biologisk mångfald i skogen. Rådet bör kunna bistå i bedömning om tillståndet för biologisk mångfald och vilka skogliga naturtyper och naturvärden som bör prioriteras för formellt skydd och andra naturvårdsåtgärder samt i bedömning av vilka naturvårdsåtgärder i övrigt som är kostnadseffektiva för bevarande av biologisk mångfald.

Stärkt äganderätt

Skog med höga naturvärden är en tillgång

Region Norrbotten delar utredaren syn på att skog med höga naturvärden ska vara en tillgång för skogsägaren och att frivillighet ska vara grunden för avsättning av skog från brukande. Idag är höga naturvärden ofta en risk för skogsägaren, inte en tillgång. Region Norrbotten oroas över att biologisk mångfald och brukande av skog ses som motpoler istället för att fokusera på utveckling av ett hållbart mångbruk. Region Norrbotten förväntar sig att kommande skarpa förslag från regeringen säkerställer att äganderätten stärks i enlighet med skrivningarna i Januariavtalet och i direktiven till skogsutredningen.

Ersättning till all fjällskog med höga naturvärden är självklar

Region Norrbotten tycker det är bra att utredningen tydliggör att skogsbruk är pågående markanvändning även i fjällnära skog och att det därför är självklart att ersättningen ska behandlas redan i tillståndsbeslutet. Om staten gör intrång ska markägare ersättas, men regeringen bör i sådana kalkyler inte enbart beräkna kostnader för det skyddade området men även beakta den bredare och alternativa samhällskostnaden för de begränsningar i markanvändningen som ett skydd medför.

Försvårad markanvändning kan innebära stora ekonomiska konsekvenser för skogsägare och företag bl.a. vad gäller förväntad avkastning som säkerhet vid lån. Tydlighet och förutsebarhet vad gäller förutsättningar för brukande och ersättning är därför mycket viktigt för markägare. De ska inte behöva gå till domstol för att få ersättning. Region Norrbotten anser att en formell naturvårdsavsättning bör vara ett ekonomiskt attraktivt alternativ och innebära ett okomplicerat förfarande.

Omfattningen av fortsatta naturvårdsavsättningar i fjällnära skog kräver tydliga politiska avvägningar

Region Norrbotten anser att det är motiverat med en satsning på område-skydd inom och i direkt anslutning till den fjällnära skogen. Men vill samtidigt framföra att Norrbotten som län redan har undantagit stora områden från virkesproduktion och att Norrbotten inte på ett oproportionerligt sätt ska behöva skydda ytterligare och på så vis kompensera för att andra områden i Sverige som redan avverkat sina skogar. Region Norrbotten anser att avsättningar i fjällnära skogsområden ska ske med frivilliga avsättningar.

Omfattningen av fortsatta naturvårdsavsättningar i fjällnära skog bör inte odelat utgå från myndigheternas inventeringar. Region Norrbotten vill betona vikten av tydliga politiska ställningstaganden om hur stora skogsarealer som ska undantas för naturvård, så att avvägningar kan göras mellan olika samhällsintressen som grund för myndigheternas genomförande av fortsatt skydd av skogen. Region Norrbotten anser att kommunerna i berörda

områden bör ha stor beslutande mandat i dessa avvägningar. Region Norrbotten vill även framföra att i de fall att fjällnära skog skyddas så försvåras eller omöjliggörs utbyggnad av vindkraft i dessa områden vilket Regionen vill att regeringen utreder med konsekvensanalyser.

Som med annan skog har fjällnära marker ofta förvaltats i generationer i en familj. Skogsägandet ger en känsla av tillhörighet till en plats och det långvariga förvaltandet skapar band mellan generationerna och sociala värden som inte går att ersätta ekonomiskt. Region Norrbotten befarar att en omfattande avsättning till strikt skyddade områden kommer begränsa möjligheten för den lokala befolkningen att bedriva traditionella aktiviteter som jakt och fiske i sin närmiljö.

Växande bioekonomi

Ett nationellt mål för ökad tillväxt är bra

En ökad hållbar tillväxt i skogen är viktig för den svenska skogsnäringens konkurrenskraft, en förutsättning för en växande cirkulär bioekonomi och avgörande för klimatpolitiken, både genom att den växande skogen utgör en kolsänka och genom att skogsråvaran möjliggör fossilsubstitution.

Den svenska skogen växer långsamt och åtgärder för att möta framtidens behov måste ske nu. Genom att arbeta med konkreta och operativa målsättningar som är möjliga att nå på kort sikt kan incitamenten för att fokusera på kvalitet i skogsproduktionen öka. Region Norrbotten anser därför att utredarens förslag om att regeringen bör besluta om ett nationellt mål för ökad tillväxt i skogen är bra.

Nationell samordnare ska vara en resurs till regionala skogsprogrammen

Utredaren föreslår att det nationella skogsprogrammet ska få en nationell samordnare och flytta ut från Regeringskansliet för att bli mer politiskt obunden. Uppdraget för den nationella samordnaren och för skogsprogrammet kan breddas så att det tydligare hanterar alla frågor som rör skogen integrerat. Region Norrbotten ser gärna att samordnaren är en resurs för att stötta de regionala skogsprogrammen.

Större tydlighet – mindre krångel

Sammanvägd nyckelbiotopsregistrering ska tas bort

Enligt utredningen saknar dagens nyckelbiotopsinventering och registrering laglig grund och bör därför inte utföras, man föreslår istället en ny naturmiljöinventering som objektivt ska beskriva de förhållanden som råder i skogen, detta ska komma skogsägaren till kännedom och kan användas vid utövning av kunskapskravet enligt miljöbalken. Utredningen föreslår också att det ska rensa i befintliga register och databaser så att värdena ska finnas kvar men inte den sammanvägda bedömningen (nyckelbiotop/ inte nyckelbiotop).

Region Norrbotten anser att utredningens förslag är ett bra första steg för att lösa en infekterad konflikt.

Kunskapskrav på mindre skogsfastigheter är orealistiska

Utredningen förtydligar att miljöbalkens kunskapskrav förväntas gälla även för skogsvårdslagen, vilket innebär att markägaren förväntas veta vilka naturvärden som finns på fastigheten. Vid en avverkningsanmälan måste markägaren kunna redovisa vilka natur- och kulturvärden som finns och vilka hänsyn som ska tas till dessa. Detta ska inte ses som ett förslag av utredningen utan som en rättelse av en tidigare feltolkning av Skogsvårdslagen och miljöbalken. Som en följd av detta föreslås också handläggningstiden för avverkningsanmälan halveras till tre veckor. Region Norrbotten anser att ambitionen att halvera handläggningstiden är bra men ställer sig frågande till om ägare till mindre skogsfastigheter kommer klara att uppfylla kunskapskraven.

Regionalt utvecklingsansvariga ska finnas med som samrådspart

Region Norrbotten tycker det är positivt att formellt skyddade skogar ska kunna få större betydelse för lokal och regional utveckling. Föreskrifterna de skyddade områdena behöver vara utformade så att lämplig användning av området kan omprövas enligt miljöbalken kapitel 3. Här är kommunerna viktiga aktörer som i planarbetet kan möjliggöra en sammanvägning av olika intressen. I de flesta fall kan anläggningar för naturturism etableras i direkt anslutning till skyddade områden som nationalparker, och behöver då inte etableras i området. Det är dock viktigt att det även fortsatt finns möjlighet att bedriva jakt och fiske i de skyddade områdena. Former för samverkan mellan markägare, samer, myndigheter (statliga så väl som regioner och kommuner) samt entreprenörer behöver utvecklas.

Den lokala och regionala planeringen blir allt mer viktig som verktyg för regional utveckling. Även om regionplanering enligt plan- och bygglagen i nuläget endast ska ske i Stockholms län och i Skåne län vill Region Norrbotten föreslå att regeringen förhåller sig till att fler regioner är på väg åt samma håll och att regioner bör finnas med som samrådspart i all relevant lagstiftning som berör fysisk planering. Som regionalt utvecklingsansvarig kan Region Norrbotten bidra med en helhetssyn på länets näringslivsutveckling och samhällsplanering (via exempelvis regionala strukturbilder) som kan bidra till ökad samordning i samhällbyggnadsprocesser och stärka det lokala perspektivet.